

Srozumitelnost a pravda

Požadavek srozumitelnosti je jenom jedním a zdaleka ne tím nejdůležitějším, jde-li o pravdivost myšlenky a jejího vyjádření. Především je třeba si naprosto jasně uvědomit, že tento požadavek nemůže a nesmí být kladen na Pravdu samu; je-li totiž Pravda něčeho či o něčem srozumitelná, nezáleží na nás a naší schopnosti porozumět, nýbrž především na povaze „věci samé“, tj. toho, co se do světla Pravdy má dostat a co se ve světle Pravdy má vyjevit. Jinak a snad lépe řečeno: požadavek srozumitelnosti nemůže (a nesmí) být kladen na Pravdu, nýbrž na naše pokusy o vyslovení pravdivé myšlenky. My se nepochybně musíme snažit být ve svých výrociích co nejsrozumitelnější. Ale mezí naší srozumitelnosti je pravdivost, a to jak naše osobní pravdivost, tak pravdivost našich myšlenek, našich tezí a koncepcí. Srozumitelnost je ostatně záležitostí naší připravenosti porozumět: Pravda k nám přichází tak, že s sebou přináší světlo, v němž je možno věci vidět (a chápat) „vpravdě“; jsme-li nepřipraveni se jí nechat osvětit, jeví se nám jako nesrozumitelná. Když tomu tak je (a je tomu tak velmi často), nesmíme předčasně usoudit, že to není Pravda, která k nám přišla a která nám vyjevuje „věci“ tak, že tomu nerozumíme, ale musíme mít stále na paměti, že nedostatek našeho porozumění může být prostě důsledkem naší nepřipravenosti. Především se nesmíme od Pravdy odvrátit jenom proto, že jí nerozumíme; navzdory tomu, že nám jako Pravda nepřipadá, musíme se pokoušet a větší srozumění z naší strany. Většího srozumění a v důsledku toho i větší srozumitelnosti pak nedosáhneme zjednodušováním, nýbrž hledáním jiných, nových přístupů a zkušebními užíváním nových, odlišných myšlenkových prostředků. Přicházející Pravdy totiž vždycky více nebo méně tlačí na to, abychom změnili své mínění, abych se podívali odjinud a jinak, abychom zkoušeli několik alternativních postupů, pokud jen nám napadnou.

(Písek, 030415-1.)